

Na de recente arbeidsmarkthervormingen: vooruitzichten op middellange termijn.

Federaal Planbureau. 2012. *Economische vooruitzichten 2012-2017*. Brussel: Federaal Planbureau.¹

De regering Di Rupo ging van start met een uitgebreid pakket maatregelen op het vlak van eindeloopbaanstatuten en werkloosheidsverzekering. In de jongste (nationale) vooruitzichten op middellange termijn (periode 2012-2017) van het Federaal Planbureau werden die arbeidsmarkthervormingen voor zover mogelijk in rekening gebracht. Blijkt dat de maatregelen vooral een gevoelige impuls zullen geven aan de ontwikkeling van het arbeidsaanbod (tegen 2017: geraamde impact van 0,8 ppt op de globale activiteitsgraad ten opzichte van een situatie bij ongewijzigd beleid). Op lange termijn zou dan een gelijkaardige impact op de globale werkzaamheidsgraad verwacht mogen worden. Het vergt echter tijd vooraleer het extra arbeidsaanbod zich vertaalt in extra werkgelegenheid. Omdat bovendien de groeperspectieven voor de eerstvolgende jaren mager uitvallen, verwachten we dat de werkloosheidsgraad tot en met 2014 zal oplopen, om dan tegen 2017 terug te zakken tot een niveau dat vergelijkbaar is met dat van vorig jaar.

Het federale regeerakkoord van december 2011 zette een aantal arbeidsmarkthervormingen in de steiger, voornamelijk via maatregelen op het vlak van werkloosheidsreglementering, eindeloopbaanstatuten en loopbaanonderbreking/tijdskrediet. In onze jongste federale vooruitzichten op middellange termijn (van mei 2012) hebben we getracht die maatregelen zo goed mogelijk te verwerken. We

geven hierna eerst een beknopte inhoudelijke beschrijving van de hervormingen. Daarna behandelen we de manier waarop de genomen maatregelen doorwerken in onze modellering op middellange termijn. Vervolgens gaan we uitgebreid in op de specifieke impact op het arbeidsaanbod. We sluiten af met een algemeen overzicht van onze arbeidsmarktvooruitzichten.

Beschrijving van de maatregelen

Op het vlak van de werkloosheidsreglementering houdt onze projectie rekening met de hervorming van het stelsel van wachttuitkeringen (voortaan: *inschakelingsuitkeringen*) voor werkzoekende schoolverlaters.

In dat stelsel wordt de wachtpriode (voortaan: *beroepsinschakelingstijd*) op één jaar gebracht ongeacht de leeftijd, worden de uitkeringen beperkt in de tijd (afhankelijk van de gezinssituatie) en worden strengere controles op actief zoekgedrag in het vooruitzicht gesteld, zowel tijdens de beroepsinschakelingstijd als daarna. Verder wordt in

de werkloosheidswetgeving ook nog een versterkte degressiviteit van de uitkeringen ingevoerd, terwijl de bodemleeftijd die recht geeft op een anciënniteitstoelage opgetrokken wordt van 50 tot 55 jaar.

Op het vlak van de eindloopbaanstatuten heeft de regering in de eerste plaats de voorwaarden gewijzigd om op vervroegd rustpensioen te gaan. De minimumleeftijd en minimale loopbaanvoorwaarde worden geleidelijk verhoogd van respectievelijk 60 en 35 jaar tot 62 jaar en 40 jaar, met een dubbele uitzondering weliswaar voor lange loopbanen. In dat laatste geval blijft vervroegd pensioen op 60 (61) jaar mogelijk na 42 (41) loopbaanjaren. De hervormingen zullen een veel grotere impact hebben bij ambtenaren dan bij werknemers en zelfstandigen. Tot dusver gingen verhoudingsgewijze immers veel meer ambtenaren op 60 jaar vervroegd op pensioen, onder meer omdat vervroegde pensionering bij hen slechts onderworpen was aan een loopbaanvoorwaarde van vijf jaar.

Ook de toegangsvoorwaarden voor het voltijds brugpensioen – voortaan: *werkloosheid met bedrijfs-toeslag* – worden verstrengd. De instapleeftijd en/of loopbaanvoorwaarde worden – behoudens enkele uitzonderingen (specifieke regimes ingevoerd ten tijde van het Generatiepact; ondernemingen in moeilijkheden of herstructurering) – geleidelijk opgetrokken tot respectievelijk 60 en 40 jaar. Het tijds-pad waarin dat gebeurt, verschilt naar gelang van het brugpensioenstelsel of het type CAO, maar het is duidelijk dat de hervorming zich voornamelijk zal laten voelen vanaf 2015.²

Verder zal er geen nieuwe instroom meer zijn in het – qua aantallen personen minder belangrijke – stelsel van deeltijds brugpensioen, dat dus geleidelijk uitdooft.

In het kielzog van die federale hervormingen heeft de Vlaamse Regering gesleuteld aan het stelsel van Terbeschikkingstelling (TBS) in het onderwijs. De toekomstige instroom in het stelsel zou grotendeels aan banden worden gelegd. Ook met deze (Vlaamse Gemeenschap) of reeds bestaande (Franstalige Gemeenschap) TBS-maatregelen werd rekening gehouden in onze projectie.

Op het vlak van de gesubsidieerde arbeidsduurvermindering ten slotte, wordt de maximale duur voor loopbaanonderbreking (overheidssector) teruggebracht van 72 maanden tot 60 maanden en worden de voorwaarden verstrengd om in aanmerking te komen voor een RVA-uitkering bij het opnemen van

tijdskrediet (privé-sector). Bij het tijdskrediet wordt het recht op uitkering “zonder motief” beperkt tot een periode van één voltijds equivalent jaar, en geldt nu een dubbele voorwaarde van vijf jaar beroepsloopbaan en twee jaar anciënniteit binnen de onderneming. Dat recht is weliswaar uitbreidbaar met maximaal 48 maanden voor welbepaalde motieven. De voorwaarden voor het recht op een uitkering bij verminderde prestaties binnen het stelsel “einde loopbaan” worden eveneens verscherpt: de minimumleeftijd wordt opgetrokken van 50 tot 55 jaar en de vereiste loopbaanduur van 20 tot 25 jaar. Op het moment waarop onze vooruitzichten werden opgesteld, was er nog geen volledige duidelijkheid over alle definitieve uitvoeringsmodaliteiten van de nieuw besliste maatregelen. We hebben gewerkt met de informatie die midden april beschikbaar was.

Modellering

De maatregelen werken via verscheidene kanalen door in onze vooruitzichten. In de eerste plaats is er (netto over alle maatregelen; zie verder) een sterk verhogend effect op de activiteitsgraad en dus op het arbeidsaanbod (de beroepsbevolking), voornamelijk uiteraard in de oudere leeftijdsklassen. Onze modellering van het arbeidsaanbod gebeurt in een aparte sociodemografische module, waarin activiteitsgraden per leeftijd, geslacht en gewest van woonplaats geprojecteerd worden, en gekoppeld aan de ADSEI-FPB demografische vooruitzichten voor die respectieve bevolkingsgroepen. In de hogere leeftijdsklassen gebeurt de projectie van de activiteitsgraden door opeenvolgende cohorten beroepsactieven voort te rollen in de tijd via hypothesen over de respectieve doorstroomgraden (de “kans” dat een beroepsactieve persoon in een bepaalde cohorte ook het volgende jaar nog beroepsactief is).³ Die hypothesen zijn gebaseerd op geobserveerde evoluties bij oudere cohorten, maar we trachten daarnaast ook zoveel mogelijk rekening te houden met de te verwachten gevolgen van overheidsmaatregelen. Zo zal de verhoging van zowel instapleeftijd als loopbaanvoorwaarde voor toegang tot vervroegd rustpensioen of brugpensioen gevolgen hebben voor de evolutie van de toekomstige doorstroomgraden, vrijwel uitsluitend voor die vanaf 58 jaar. Die impact kan berekend worden op basis van gegevens over de verdeling van de

recente instroom van pensioen- en brugpensioen-gerechtigden per geslacht, toetredingsleeftijd, loopbaanduur en stelsel (werknemers, zelfstandigen, ambtenaren). Bij hypothesen over de evolutie van de loopbaanduurverdeling bij de aankomende cohorten per geslacht en stelsel⁴, kan bepaald worden welk percentage van toekomstige instromers hetzij hun intrede in het statuut zal moeten uitstellen, hetzij niet langer toegang zal hebben tot het statuut voorafgaand aan de wettelijke pensioenleeftijd.

De toename van de globale activiteitsgraad zou op lange termijn voor een vrijwel equivalent effect op de globale werkgelegenheidsgraad moeten zorgen, bij ongewijzigde hypothese voor de structurele werkloosheidsgraad. Op korte en middellange termijn daarentegen zal het extra arbeidsaanbod slechts gedeeltelijk leiden tot extra tewerkstelling en kan per saldo een neerwaarts effect verwacht worden op de rekruteringsbehoeften binnen de overige leeftijdsklassen. In onze macro-economische modellering op middellange termijn zorgt een positieve schok op het arbeidsaanbod weliswaar voor een matigende impact op de loonevolutie, en, vandaar, voor extra werkgelegenheid, maar dat proces vergt de nodige tijd.

Naast de extra impuls aan het arbeidsaanbod heeft het geheel van arbeidsmarkthervormingen in onze vooruitzichten nog afgeleide effecten via een verhoging van de gemiddelde arbeidsduur (gevolg van de stringenter toegang tot *deeltijdse* loopbaanonderbreking en *deeltijds* tijdskrediet) en via een vermindering van de koopkracht van de gezinnen (gevolg van de verminderde uitkeringsmassa). We hebben binnen onze huidige modellering echter geen rekening kunnen houden met het effect dat de financiële (hervorming wachttuitkeringen; sterkere degressiviteit werkloosheidsuitkeringen; hogere bodemleeftijd voor anciënniteitstoelage) en niet financiële (ruimere afbakening van wat beschouwd wordt als een passende betrekking) prikkels uit deze hervormingen zouden kunnen hebben op het zoekgedrag van werkloze uitkeringsgerechtigden. Een verlaging van de vervangingsratio (de verhouding tussen gemiddelde werkloosheidsuitkering en gemiddeld loon) zou immers een extra drukkende invloed kunnen hebben op de evolutie van de loonkosten; een intensiever zoekgedrag zou eventueel tot een betere matching tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt kunnen leiden. Die potentiële effecten zitten dus niet verwerkt in deze vooruitzichten.

Verwachte impact op het arbeidsaanbod

Het nieuwe systeem van inschakelingsuitkeringen gaat gepaard met een strengere controle op actief zoekgedrag in de betrokken doelgroep en beperkt de uitkeringen in de tijd. De hervorming kan zorgen voor een snellere transitie naar werk voor een deel van de betrokkenen, maar zal ongetwijfeld ook leiden tot bijkomende schorsingen van uitkeringstrekkers en tot een verhoging van het aantal personen dat beroep doet op een leefloon. We gaan er in deze vooruitzichten van uit dat een gedeelte van die groep zich minstens tijdelijk zou terugtrekken uit de arbeidsmarkt (of minstens niet langer als werkzoekende geregistreerd worden), wat een negatief effect heeft op de activiteitsgraden in de betrokken leeftijdsklassen. Het aspect "strengere controles" begint al te spelen aan het begin van de periode, volgt de huidige leeftijdsstructuur van de wachttuitkeringstrekkers en komt op kruissnelheid tegen 2014.⁵ Het aspect "beperking van de uitkeringen in de tijd" speelt vanaf 2015 en geldt voornamelijk voor personen boven 33 jaar. Tegen 2017 zou de globale negatieve impact op de beroepsbevolking kunnen oplopen tot 14 500 personen.

De overige hervormingen hebben daarentegen eenduidige positieve effecten op de beroepsbevolking. De gedeeltelijke uitdoving van TBS (Vlaamse Gemeenschap) of verhoging van de instapleeftijd in TBS (Franstalige Gemeenschap) hebben een belangrijke positieve impact op vooral de vrouwelijke activiteitsgraden in de leeftijdsklasse 55-59 jaar. De eerste gevolgen daarvan worden dit jaar al merkbaar⁶, maar de maatregel komt slechts in 2016 volledig op kruissnelheid (geraamde impact op middellange termijn: 10 500 personen). De verstrenge voorwaarden voor instroom in *voltijdse* loopbaanonderbreking of *voltijds* tijdskrediet hebben eveneens positieve maar leeftijds- en geslachtsspecifieke (overwegend vrouwen in de middenleeftijdsklassen) gevolgen voor de activiteitsgraden, hoewel het totale effect vrij beperkt zou zijn (naar schatting 3 500 personen op middellange termijn).

De hervorming van het brugpensioenstelsel komt bovenop de maatregelen die al afgesproken werden in het Generatiepact en laat zich al in beperkte mate voelen vanaf dit jaar, maar speelt vooral

vanaf 2015, omdat vanaf dan de instroom op 58 en 59 jaar aan banden wordt gelegd. De hervorming zorgt dan voor belangrijke positieve niveauschokken op de activiteitsgraden op die leeftijden in de periode 2015-2016, die zich vooral (twee derde van het globale effect) bij mannen doen gelden. Samen zorgen de maatregelen uit het Generatiepact en uit de huidige hervorming er voor dat het aantal bruggepensioneerden, dat vorig jaar al met 1 100 personen was gezakt, verder zou dalen met 18 300 personen op middellange termijn (waarvan een daling met 12 000 personen enkel en alleen in de periode 2015-2016). Die daling vindt dus plaats ondanks het feit dat de vergrijzing van de loontrekkende werkgelegenheid een sterke stijging van de instroombasis voor het brugpensioen met zich meebrengt. Het specifieke effect van de recente hervorming kan op middellange termijn geraamd worden op 13 000 personen.

De verhoging van de minimumleeftijd en de verstrenging van de loopbaanvoorwaarde voor vervroegd pensioen beginnen al te spelen in 2013, maar hun effect wint aan kracht naarmate de periode vordert. Zij zorgen voor een verhoging van de activiteitsgraden in de klasse 60-64 jaar, hun impact

op middellange termijn kan geraamd worden in de orde van grootte van 45 000 personen.

Globaal genomen zouden de recente arbeidsmarkthervormingen dus voor een gevoelig positief effect zorgen op de beroepsbevolking, dat we ramen op 57 600 personen tegen 2017 (zie tabel 1), een verhoging van de globale activiteitsgraad met 0,8 ppt tegenover een situatie zonder hervormingen. De impact dit jaar is nog verwaarloosbaar, maar verhoogt nadien stelselmatig, iets minder sterk weliswaar naar het einde van de periode toe.

Die positieve impact geldt vrijwel uitsluitend voor leeftijden vanaf 55 jaar. In de klasse 55-59 jaar stijgt de activiteitsgraad op middellange termijn met 2,7 ppt tegenover een situatie zonder hervormingen, in de klasse 60-64 jaar zelfs met 6,6 ppt (de grootste impact geldt op 60 jaar: +12,1 ppt). Globaal genomen voor de groep onder 55 jaar is de impact licht negatief, wat louter het gevolg is van de hervorming van de inschakelingsuitkeringen. Verder blijkt ook dat de hervorming genderneutraal is: zowel bij vrouwen als bij mannen zou de globale activiteitsgraad tegen 2017 0,8 ppt hoger liggen door de hervormingen. De tbs-maatregelen en de strengere tijdskredietregeling enerzijds (eerder

Tabel 1.

Impact van de recente arbeidsmarkthervormingen op het arbeidsaanbod (*t.o.v. situatie bij ongewijzigd beleid*)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
In duizenden personen, totaal	1,3	10,2	21,2	34,7	50,5	57,6
15 tot 54 jaar	-0,4	-0,3	-0,6	-9,7	-9,7	-9,7
55 tot 59 jaar	1,7	4,0	7,3	15,5	21,0	21,4
60 tot 64 jaar	0,0	6,6	14,6	28,9	39,2	45,9
Mannen	0,3	4,4	9,0	18,1	26,5	29,5
Vrouwen	1,0	5,8	12,2	16,6	24,0	28,1
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	-0,1	0,4	1,3	1,6	2,6	3,0
Vlaams gewest	2,0	8,7	15,4	27,8	37,5	42,5
Waals gewest	-0,6	1,1	4,5	5,3	10,3	12,1
Op de activiteitsgraad (in ppt), globaal	0,0	0,1	0,3	0,5	0,7	0,8
15 tot 54 jaar	0,0	0,0	0,0	-0,2	-0,2	-0,2
55 tot 59 jaar	0,2	0,5	1,0	2,0	2,7	2,7
60 tot 64 jaar	0,0	1,0	2,2	4,3	5,7	6,6
Mannen	0,0	0,1	0,2	0,5	0,7	0,8
Vrouwen	0,0	0,2	0,3	0,5	0,7	0,8
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	0,0	0,1	0,2	0,2	0,3	0,4
Vlaams gewest	0,0	0,2	0,4	0,7	0,9	1,0
Waals gewest	0,0	0,0	0,2	0,2	0,4	0,5

Bron: Federaal Planbureau

gericht naar vrouwen) en de brugpensioenmaatregelen anderzijds (eerder gericht naar mannen) houden elkaar hier min of meer in evenwicht.

Men kan de ex ante impact van de hervormingen ook nog op een andere manier duiden. De “vervangingsvraag” (het aantal 49-plussers dat netto uitstroomt uit de werkgelegenheid) neemt sinds het midden van de jaren 2000 structureel toe, omdat steeds sterker bevolkte cohorten de uitstapleeftijden bereiken. De recente maatregelen schuiven de uitstroom van oudere werknemers verder op in de tijd en slagen er in de opwaartse demografische druk op de vervangingsvraag tijdelijk af te zwakken. In vergelijking met een situatie zonder hervorming zou de vervangingsvraag tijdens de periode 2012-2017 volgens onze ramingen 8 400 personen per jaar hoger hebben gelegen.⁷

Het is ten slotte ook mogelijk een ruwe regionale opsplitsing te geven van de impact van de maatregelen.⁸ Uit tabel 1 blijkt dat de impact van de hervormingen op het arbeidsaanbod tegen 2017 ongeveer dubbel zo sterk zou zijn in Vlaanderen (1 ppt op de globale activiteitsgraad) dan in Brussel (0,4 ppt) of Wallonië (0,5 ppt). Enerzijds is de negatieve invloed op het arbeidsaanbod van de maatregelen inzake inschakelingsuitkeringen veel sterker in beide laatste gewesten (waar het aantal gerechtigden een veel groter aandeel uitmaakt van de bevolking op arbeidsleeftijd), anderzijds heeft de hervorming van het brugpensioenstelsel een veel sterkere impact op de beroepsbevolking in Vlaanderen (waar het aantal bruggepensioneerden relatief veel hoger ligt). Ook de impact van de maatregel inzake vervroegd pensioen wordt iets hoger ingeschat voor

Vlaanderen dan – in die volgorde – Wallonië en Brussel. Daar moet weliswaar een belangrijke kanttekening bij gemaakt worden. De impact van de pensioenhervorming werd op nationaal vlak geraamd per geslacht, leeftijd en stelsel (loontrekken, ambtenaren, zelfstandigen), rekening houdend met informatie over de loopbaanduur van de aankomende cohorten. De daaruit volgende effecten op de activiteitsgraden per geslacht en leeftijd werden ook toegepast op gewestelijk vlak, zonder rekening te houden met eventuele gewestelijke verschillen qua loopbaanduur of qua relatieve belangrijkheid van de respectieve pensioenstelsels. Voor de loopbaanduur per gewest beschikten we niet over de gegevens, maar van de verdeling van de regionale werkgelegenheid naar stelsel blijkt dat ze in Vlaanderen relatief minder gericht is naar ambtenaren.⁹ Omdat de pensioenhervorming relatief grotere gevolgen heeft bij ambtenaren dan in de andere stelsels, wordt de impact voor Vlaanderen in deze raming wellicht enigszins te hoog en voor Wallonië en Brussel – in die volgorde – enigszins te laag ingeschat.

Arbeidsmarktvooruitzichten op middellange termijn

Tabel 2 geeft een overzicht van onze vooruitzichten op middellange termijn voor een aantal belangrijke arbeidsmarktgegevens.

De beroepsbevolking¹⁰ neemt op middellange termijn toe met 241 200 personen (een gemiddelde groei van 0,8% per jaar), méér dan tijdens de

Tabel 2.

Arbeidsmarktvooruitzichten: overzicht (in duizenden personen; graden in %)

	Verschillen				Niveau		
	11-05	14-11	17-14	17-11	2011	2014	2017
Bevolking op arbeidsleeftijd (1)	348	89	77	166	7227	7315	7393
Beroepsbevolking def. FPB (2=3+4)	207	120	121	241	5255	5375	5496
Werkende bevolking (3)	290	56	154	210	4627	4683	4837
Werkloosheid def. FPB (4), waarvan:	-82	64	-33	31	628	692	659
– met uitkering	-81	24	-44	-20	502	526	482
– zonder uitkering	-1	40	11	51	126	166	177
Activiteitsgraad def. FPB (2/1)	-0,7	0,8	0,9	1,6	72,7	73,5	74,3
Werkzaamheidsgraad (3/1)	1,0	0,0	1,4	1,4	64,0	64,0	65,4
Werkloosheidsgraad def. FPB (4/2)	-2,1	0,9	-0,9	0,0	11,9	12,9	12,0

Bron: Federaal Planbureau

afgelopen zes jaar (+207 400 personen). Nochtans verzwakt de demografische stimulans aan de groei van het arbeidsaanbod enigszins. Dat wordt echter méér dan goedgemaakt door een dynamischer verloop van de activiteitsgraden. De toename van de activiteitsgraden in de oudere leeftijdsklassen blijft de belangrijkste motor achter de groei van de beroepsbevolking, daarbij ondersteund door de recente arbeidsmarkthervormingen. De globale activiteitsgraad klimt dan ook fors, en komt uit op 74,3% in 2017.

De werkzame bevolking neemt slechts toe met 56 300 personen tijdens de eerste helft van de projectieperiode (2012-2014). Dat is in de eerste plaats het gevolg van de zwakke groeiprestatie die de Belgische economie tijdens dit en volgend jaar neerzet, maar ook de zwakke toename van de overheidswerkgelegenheid speelt een rol. De groei van de werkzame bevolking trekt terug aan vanaf 2014 (gemiddeld 1% groei per jaar), bij een gestage groei van de toegevoegde waarde (gemiddeld 2,1% per jaar) en erg matige productiviteitswinsten (gemiddeld 0,9% per jaar) in de marktbedrijfstakken, terwijl ook bij de overheid de werkgelegenheid terug sterker toeneemt. Tijdens de tweede helft van de projectieperiode (2015-2017) neemt de werkende bevolking dan toe met 153 800 personen.

De macro-economische werkgelegenheidsgraad (verhouding van totale werkzame bevolking en bevolking van 15 tot 64 jaar; administratieve cijfers) valt licht terug aan het begin van de periode (tot 63,8% in 2013), maar wint vervolgens fors terrein om in 2014 terug uit te komen op 64% en tegen 2017 door te klimmen tot 65,4%. De werkgelegenheidsgraad zoals gedefinieerd in het kader van de eu2020-strategie (enkel leeftijdscategorie 20-64 jaar; gemeten op basis van de eak) daalde vorig jaar (van 67,6% tot 67,3%), en zakt eerst nog verder tot 67% in 2013, maar zou dan stijgen tot 68,5% in 2017, een niveau dat weliswaar nog ruim verwijderd is van de doelstelling van 73,2% die België heeft onderschreven voor 2020.

De werkloosheid (definitie FPB: inclusief “oudere werklozen”) neemt sterk toe in de periode 2012-2014 (+64 200 personen), aangezien de werkgelegenheid slechts matig groeit en het expansief effect van de structurele hervormingen op het arbeidsaanbod al volop begint te spelen vanaf 2013 (voornamelijk via de strengere instapvoorwaarden voor vervroegd pensioen). De werkloosheidsgraad loopt daarbij op van 11,9% in 2011 tot 12,9% in 2014.

In de jaren daarna groeit de werkgelegenheid sterker, maar houdt ook de verdere expansie van het arbeidsaanbod aan, waarbij de hervorming van de brugpensioenregeling nu voelbaar wordt. Het extra arbeidsaanbod zal – via zijn remmende werking op de stijging van de brutolonen – slechts langzaam omgezet worden in bijkomende werkgelegenheid, zodat de afname van de werkloosheid in de periode 2015-2017 beperkt blijft tot 33 000 personen. De werkloosheidsgraad zou naar het einde van de periode terugzakken tot 12%, nog net boven het niveau van vorig jaar.

Over de gehele periode samen loopt de werkloosheid op met 31 200 personen. De omvorming van het stelsel van wachttuitkeringen voor schoolverlaters gaat weliswaar gepaard met een verschuiving van uitkeringsgerechtigde naar niet-uitkeringsgerechtigde personen binnen de globale werkloosheid. Dat verklaart meteen waarom het totale aantal werkloze uitkeringstrekkers wél daalt op middellange termijn (met 20 300 personen).

*Nicole Fasquelle
Koen Hendrickx
Christophe Joyeux
Federaal Planbureau*

Noten

1. De publicatie kan afgedrukt worden via de website van het Federaal Planbureau: <http://www.plan.be>.
2. Verscheidene bijdragen in nr. 2/2012 van Over.Werk beschrijven meer in detail de nieuwe bepalingen voor de eindeloopbaanstatuten. Zie Vanthuyne (2012) voor een globaal overzicht.
3. Zie ook Fasquelle et al. (2012).
4. Zie Hoge Raad van Financiën (2011), blz. 49-54 voor meer uitleg bij die hypothesen.
5. Inmiddels is gebleken dat dit aspect van de hervorming trager op gang zal komen dan oorspronkelijk de bedoeling was.
6. Er wordt hier nog geen rekening gehouden met de Vlaamse overgangsregeling die midden mei tot stand kwam na overleg met de sociale partners.
7. We verwijzen naar afdeling 4.5 van de publicatie (blz. 80-85) voor een meer uitgebreide bespreking van de toekomstige evolutie van de arbeidsmarkt vanuit een stroomgerichte invalshoek.
8. Zie FPB-BISA-IWEPS-SVR (2012) voor de analyse.

9. In 2010 was 10,7% van de Vlaamse werkende bevolking van 60 tot 64 jaar ambtenaar, tegen 13,2% van de Brusselse en 15,9% van de Waalse werkende bevolking van 60 tot 64 jaar.
10. Definitie FPB: ruime administratieve definitie, inclusief "oudere werklozen".

- FPB-BISA-IWEPS-SVR. 2012. *Regionale economische vooruitzichten 2012-2017*. Brussel: Federaal Planbureau.
- Hoge Raad van Financiën. 2011. *Studiecommissie voor de vergrijzing. Jaarlijks verslag*. Brussel.
- Vanhuynne, J. 2012. Federale hervormingen eindeloopbaanbeleid. *Over.Werk, Tijdschrift van het Steunpunt WSE*, 22 (2), 172-176. Leuven: Steunpunt Werk en Sociale Economie.

Bibliografie

- Fasquelle, N., Hendrickx, K., Joyeux, C. & Lebrun, I. 2012. *The methodology developed by the Federal Planning Bureau to produce long-term scenarios*. Working paper 5-12. Brussel: Federaal Planbureau.